

Súhrnný prehľad pojmov z literatúry - 1. polrok - 9. ročník

pojmem	definícia	príklad
literatúra	súhrn literárnych diel	
Forma, podoba literárneho diela	Poézia, próza, dráma	
poézia	literárne dielo písané veršovanou, viazanou rečou	
próza	literárne dielo písané neveršovanou, neviazanou rečou	
Literárne druhy	<ul style="list-style-type: none"> - lyrika - epika - dráma 	
Lyrika	Môže byť podľa témy: osobná, lúboštná, spoločenská, reflexívna, prírodná	
Lúboštná lyrika	Je spôsob, ktorým autor stvárňuje svoje subjektívne pocity, pričom si vyberá ako hlavnú tému lásku v jej rôznych podobách	
Prírodná lyrika	Zahŕňa básne, ktoré z tematického hľadiska vznikli pod silným vplyvom pôsobenia prírody	
Reflexívna lyrika	Básnik v nej uvažuje, zamýšľa sa nad tým, čo sa ho bezprostredne dotýka, čo ho trápi	
Spoločenská lyrika	Básnik hovorí o udalostiach v spoločnosti, v ktorej žije a pracuje a ktoré sa ho citovo dotýkajú	A.Sládkovič Nehaňte ľud môj
Lyrická báseň	Báseň, v ktorej je dej tlmený a autor vyjadruje svoje nálady, myšlienky a pocity	
Lyrický hrdina	V lyrických básňach sa autor stotožňuje s hrdinom	
verš	základná jednotka poézie	
presah	Hovoríme o ňom vtedy, ak myšlienka básne zasahuje do ďalšieho verša	POH Krvavé sonety
Vol'ný verš	Básnik vo verši nepoužíva pravidelný rým a rytmus. Využíva sa najmä v modernej poézii	
strofa	Skupina veršov	
spisovateľ	autor prózy	
básnik	autor poézie	
strofa	viac veršov graficky oddelených	
symbol	Vzniká na základe zaužívaného označenia, napr. Tatra = Slovenko	
anafora	Opakovanie rovnakého slova alebo skupiny slov na začiatku za sebou idúcich veršov alebo viet	Možno mi tvojich úst sa odrieknuť, Možno mi ruku nedostať, Možno mi v diaľky žiaľ ne utieknuť... A. Sládkovič - Marína
epifora	Opakovanie rovnakého slova alebo skupiny slov na konci za sebou idúcich veršov alebo viet	

epizeuxa	Opakovanie toho istého slova alebo skupiny slova za sebou v básni	„sivé oči, sivé jako tá mrákava,....“
personifikácia	zosobnenie, básnický prostriedok, v ktorom sa prenášajú vlastnosti zo živej bytosti na neživý jav	
Básnická otázka	Je otázka, ktorá nepotrebuje odpoveď, nakoľko odpoveď je zrejmá z textu. Nazýva sa tiež aj rečníka otázka	A.Sládkovič Nehaňte ľud môj
metafora	Prenášanie významu na základe vonkajšej podobnosti	Pole jedna živá tvár
eufemizmus	Ide o zjemnenie výrazu a často sa vyskytuje v súvislosti s vyjadreniami o smrti človeka	Odišiel na večný odpočinok
Sylabický veršový systém	Je to najstarší veršový systém, pochádza z ľudovej slovesnosti a najviac ho využívali štúrovci. Je založený na rovnakom počte slabík vo verši. Využíva predovšetkým združený rým.	
Epická báseň	Veršovaná skladba, ktorá má znaky prozaického rozprávania	
Lyrickoepická básnická skladba (báseň)	Báseň, v ktorej sa prelínajú lyrické a epické prvky	S.Chalupka Mor ho!
Kolektívny hrdina	Hrdinom básne nie je jednotlivec, ale kolektív	Pozri Mor ho! - S. Chalupka
Príležitostná báseň	Báseň, ktorá vznikla ako reakcia na výnimočnú časovú udalosť	J.Kráľ duma bratislavská
hymna	Báseň, ktorá má charakter oslavy a vyjadruje určité vznešené myšlienky	Hymna Nad Tatrou sa blýska
óda	Lyrická báseň, ktorá oslavným spôsobom vyjadruje nejakú tému, vyniká nadnesenosťou a pátosom. Patrí do reflexívnej lyriky	F.Schiller Na radosť
rým	zvuková zhoda slabík na konci veršov	doline rodine
Druhy rýmov	<ul style="list-style-type: none"> - združený (aabb) - striedavý (abab) - obkročný (abba) - postupný (abcabc) - prerývaný (abcbdb) 	
sonet	Skupina 14 veršov, ktoré sú zväčša zoradene po 4+4+3+3	POH Krvavé sonety
aforizmus	Stručný výrok, ktorý obsahuje vtipnú myšlienku	
epigram	Lyrický žáner, ktorý stručne a duchapľne vystihuje nejakú životnú pravdu	
Populárna pieseň	Osobitý druh lyrickej poézie, ktorej sú autormi textári a hudobní skladatelia. Populárna pieseň vyjadruje vkus určitej generácie	

román	Epické literárne dielo, ktoré má široký rozsah, zachytáva život viacerých postáv, má niekoľko dejových línií	
Generačný román	Román, v ktorom autor zachytáva osudy viacerých generácií	